

Werkgroep E.H.B.O.

Eerste hulp bij het moedertaalonderwijs, Deurne, Moderne Instructie Methoden N.V. (De Berlaimontstraat 92, 2100 Deurne), 1984. 576 Bfr. (losbladig)

Het zal nu ook wel niet lang meer duren vooraleer de "Praktische Vraagbaak voor de Leerkracht" op de markt verschijnt. Intussen bijt uitgeverij M.I.M. de spits af met een bundeling van kant-en-klare lessen voor het moedertaalonderwijs. Hiervoor werd geput uit de E.H.B.O.-lessenreeks die al een vijftal jaren verzorgd wordt door (de afgestudeerden van) het departement Germaanse Filologie van de U.I.A. Laat me er vlug aan toevoegen dat de laatste O hier voor Onderwijs staat en niet voor Ongevallen. Hopelijk bespaart dat de falanx van de Rode, Witte, Gele en Okeren Kruisen een acute aanval van territoriumdrift.

De Afkorting E.H.B.O. is trouwens al vaker voorwerp van misverstanden en flauwe grappen geweest, voornamelijk door de relatieve onbekendheid van het verschijnsel. Een en ander doet vermoeden dat enkel U.I.A.-discipelen en-adepten van het bestaan op de hoogte zijn. De lessen werden tot nu toe enkel via de post toegezonden aan hij/zij die het verschuldigde bedrag overschreef op een bepaalde bankrekening. Eens je met het systeem vertrouwd was, bleef je ook op de hoogte van de nieuwe lesmodellen. Aanvullingen zullen er in de toekomst nog zijn - men kan er zich nu trouwens op abonneren via de uitgeverij (E.H.B.O. 51-60 zijn reeds verschenen).

Anderzijds is Eerste Hulp bij 't Onderwijs een vlag die de lading dekt. Het is de leraar/lerares die hier een steuntje krijgt in kwade dagen, en dat in de vorm van een kant-en-klaar lespakket. Het lesmateriaal voor de leerlingen zit erin en moet enkel vermenigvuldigd worden. Verdere beslomeringen zijn er niet. Dit is een uitnodigende formule, te meer daar de meeste lessen erg fris, leuk, motiverend, creatief, "anders" ... zijn. De praktijk heeft echter aangetoond dat enig voorbehoud gemaakt moet worden wat het schudden-voor-gebruik karakter betreft.

Intussen zit de argeloze koper wel met zo'n vijftig lessen die minder met mekaar gemeen hebben dan schoensmeer en hartstocht (of klinknagels en keeshondeharenwanten). Buiten het etiket E.H.B.O. en de gelijkaardige opbouw (doelstellingen - lesmateriaal - lesverloop - evaluatie) is het chaos troef. De doelgroepen lopen erg uiteen, de inpassing in het jaarprogramma of leerplan is op zijn zachtst uitgedrukt vaag - er gebeurt nogal wat grensoverschrijding naar andere vakken toe - de taalvaardigheden komen willekeurig aan bod ... Dit zijn m.i. niet altijd negatieve aspecten - de vakoverschrijding is zeker positief - maar ze maken wel dat elke les apart gewogen en goed- of slechtbevonden moet worden voor elke concrete klas. De gebundelde uitgave van 50 lessen zal zelden voor meer dan 50 % renderen. Gelukkig blijven ze ook afzonderlijk beschikbaar.

Om dezelfde redenen wordt de bespreking van zo'n grabbelton een hele klus voor de recensent. De bovenvermelde heterogeniteit slaat dan nog enkel op de bruikbaarheid, over de kwaliteit werd met geen woord gerept - en dat er enorme kwaliteitsverschillen zijn, staat buiten kijf. Er rest me dus niets dan enkele losse opmerkingen te plaatsen, eerst aan het adres van de samenstellers, daarna aan dat van de uitgeverij.

Vooraleer in de scherpe pen te kruipen wil ik de lezer nog een idee geven van de diversiteit van de E.H.B.O.-bundel door enkele titels te vermelden :

- Nieuwe manieren van beginnen (kennismakingsstrategieën)
- Spelen met klanken
- Eufemismen eufemistisch behandeld
- Een smaakmakertje voor Beatrijs
- Seksismen in Van Dale
- Opa's lusten pralines en decolletés op soirees (over de spelling van de vreemde woorden)
- Bij Claus op de "Suiker"
- Ik hou wel van gedichten. Jongeren en poëzie : een onverzoenbare tegenstelling ?

Als de auteurs/samenstellers beweren concrete lesmodellen voor een creatief onderwijs af te leveren, dan zullen de bovenstaande titels dat geenszins weerleggen. Ik heb reeds opgemerkt dat de lessen een "fris, leuk, motiverend, creatief, anders ..." uitzicht hebben. Ook de werkvormen getuigen van die ingesteldheid : kruiswoordraadsels, puzzels, bordspelen, rollenspelen enz. naast andere - meer traditionele - werkvormen. Jammer genoeg lijkt vooral de positieve ingesteldheid te overwegen en blijft de uitwerking verwarrend. Teveel hooi op de vork draagt daartoe bij. Aan de goede wil van de samenstellers mag niet getwijfeld worden. De vraag is of er voldoende ervaring aanwezig is om van lesideeën lesmodellen te maken. Met ervaring bedoel ik hier twee facetten : de algemene klaspraktijk en de bijzondere praktijk van het betreffende lesmodel. Hoeveel keren zijn deze lessen gebruikt voor ze opgenomen werden in de reeks ? Uit de bronvermelding van de oudste lessen blijkt ook dat het vaak om scripties van studenten gaat, soms misschien gebruikt als proefles voor de lerarenopleiding. De drang naar vernieuwing is duidelijk de stuwende kracht achter het opzet maar een zekere nuchterheid ontbreekt. Vooral de langere lessen getuigen daarvan (hooi en vork) als verschillende verwerkingen naast elkaar worden gezet. Dikwijls bieden ze een overdaad aan materiaal en mogelijkheden (Van Ostaijens Poëzie, Graffiti, Krantenonderzoek). De lessen die ik zelf teruggenomen heb zijn net de eenvoudige modellen (Het verslag, Tien Regels van het klasgesprek).

Naast de reeds vermelde werkvormvernieuwing valt ook de voorkeur voor taalbeschouwing, creativiteit en sociaal-actuele thema's op. Dat is iets waar ik me volledig kan achter zetten maar waarvan ik vermoed dat ze een theoretisch-illustrerende achtergrond nodig hebben - zeker omdat de eerste leraren/leraressen die naar de reeks grijpen studenten en beginnende leerkrachten lijken te zijn. Het zou jammer zijn mocht de gebruiksklaarheid van de lessen een visie op onderwijs en vorming overbodig maken. Nu 50 lessen gebundeld zijn, had de E.H.B.O.-werkgroep

wat tijd mogen uittrekken om een uitgebreide en degelijke achtergrondtekst op te stellen. Het is bijvoorbeeld duidelijk uit de aanpak dat niet alleen anders tegenover het moedertaalonderwijs wordt opgekeken maar ook tegenover de relatie leerling(en)-leraar/lerares. Om je daar vanaf te maken met een korte vermelding dat het woordje "leerkracht" door "begeleider/ster" wordt vervangen is vrij pover. En het is vrij cynisch om "creativiteit" en "normale functionaliteit" als ingeburgerde begrippen te beschouwen.

De uitgeverij is niet helemaal vrij van opportunisme. Tussen het kaf zit veel koren. Op het eerste gezicht zijn er weinig of geen veranderingen aangebracht, vervangingen helemaal niet. Kon er niet beter een "Het beste van ..." uitgegeven worden ?

Vrij overtoollig en storend zijn ook de enkele lessen die omzeggens letterlijk uit andere handboeken werden overgenomen (o.a. Simons Naar eigen waarden 2,). Binnen het oorspronkelijk opzet van de E.H.B.O.-reeks kon dit nog vergoeïlijkend als promotie voor de werken zelf beschouwd worden. Dat kan nu nog bezwaarlijk.

Wat helemaal niet kan is dat het M.I.M. bestaat een copyright op deze uitgave te zetten. Het doel van E.H.B.O. was het lesmateriaal te vernieuwvuldigen. Als dat niet meer kan, blijft er weinig nuttigs van over. Dit is toch geen handboek ?

Walter De Hert